

15. NOVÝ SKUPINOVÝ KURZ A LEKTOROVY PŘEKÁŽKY

„Si děláš srandu, ne? Jak můžeš být po tolika letech ještě nervózní?!“ diví se jeden můj známý. „No, tak trochu, chápej, nový kurz. To vždycky přemítám, jak ho rozehrát co nejlíp.“ Dnes mě čeká nová partička z jedné firmy, a tak si v hlavě promítám možný průběh naší první hodiny. S jakou náladou ta čtveřice asi přijde? A hlavně, co si pro ně připravit – obrázky, nebo kartičky?

Nový kurz je vždy výzva, během níž si důvěru a sympatie získáme hlavně tím, jak obratně dokážeme v prvních minutách uvolnit napětí ze vzájemného očekávání. Stejně jako já mohou nervozitu pociťovat i nově příchozí. Pokud se nejedná o typy, které se vyloženě vyžívají v sebe prezentaci, nejčastější obavy jsou: *co když nebudu rozumět, co když nebudu stačit ostatním, hlavně at' se mě neptá na to a na ono*. Je tedy pochopitelné, že studenti přicházejí na první hodinu s jistou mírou ostychu a zdrženlivosti. **Prolomit ledy a získat jejich přízeň** – to je první překážka, kterou se my lektoři chystáme přeskochit.

Možná si t'ukáte na čelo, proč běžné navázání osobního kontaktu zbytečně zveličuji přirovnáním k překážce. Víme přece, co se sluší a patří: vzájemný respekt, žádné otázky osobního rázu, žádné přímé dotazování a tak podobně. Proto mě zarazí, že se stále spousta lektorů, a ze zkušenosti nejen ti jazykoví, bez otálení pustí do zahájení stylem: *So, Eva, could you tell us something about yourself?* Tuto otázku bych s prominutím přirovnala k palbě do živého. Chudák paní Eva. Nahonem vybrat takové informace, které je ochotna sdělit ostatním, a nejlépe vymyslet něco duchaplného. Je ovšem možné, že její snahu nakonec zmaří stres z toho, že se má hned zkraje projevovat v cizím jazyce. Zrudlá ve tváři nakonec vysouká dvě věty a je ráda, že to má za sebou a slova se ujme někdo další. Ostatní však paní Evu sotva vnímají. Než na ně přijde řada, zápasí se stejnými pocity. Nabízí se tímto opravdu možnost spontánně na sebe něco prozradit? Vyčte lektor z připravených odpovědí, jak na tom dotyční s angličtinou jsou?

Existuje x jiných způsobů, jak nenuceně vybídnout přítomné k reakci bez toho, aby zaznamenali sebemenší pocit naléhání, či měli dokonce nutkání

uchýlit se při svých odpovědích k autocenzuře. S oblibou používám již zmiňované **True or false sheets** – jednoduché věty osobní povahy. Tento *icebreaker* lísteček představuje nejlepší způsob, jak zabít dvě mouchy jednou ranou: **dotyčně zaručeně rozpovídáte a zároveň zmapujete jejich jazykovou úroveň**. Začátečník si například bude schopen přeložit jednu, maximálně dvě věty, mírně pokročilý porozumí většině vět, které dle své jazykové úrovně okomentuje, pokročilý student podá vyčerpávající odpověď. Lze namítnout, že tvrzení jsou osobní povahy (záliby, denní program apod.), stále však platí, že každý se může vyjádřit dle své libovůle. Gramatické jevy ve větách volím podle pokročilosti příchozích. V ukázce č. 9 se objevuje *přítomný čas prostý a průběhový, can, ing tvar, would* atd., hodí se tedy pro začátečníky až mírně pokročilé. Pro pokročilejší studenty můžete připravit těžší věty (viz ukázka č. 10), ale není to nutné.

Ukázka č. 9 – Icebreaker: True or false sheet (verze pro začátečníky až mírně pokročilé)

Are these sentences true or false for you?

1. I love TV serials!
2. I hate celebrating birthdays.
3. I very often travel on business.
4. I can make excellent home-made pizza.
5. I'm going to a shop after this lesson.
6. I'd like to live in the mountains.

Ukázka č. 10 – Icebreaker: True or false sheet (verze pro pokročilejší studenty)

Are these sentences true or false for you?

1. I very often skip my breakfast.
2. I'm tech mad!
3. I'm able to watch TV all night.
4. I've never been to an English speaking country.
5. When I finished my studies, I worked as a shelf filler.
6. I'd like to travel more next year.

Velice často se stává, že těchto šest jednoduchých vět stačí k tomu, aby-chom prodebatovali celou hodinu. Někdy se dokonce na všechny body ani nedostane. Ze zkušenosti mohu říci, že mě tento materiál nikdy nezklamal. I když se většinou jedná o jednoduché věty, je dobré, pokud nepůsobí stereotypně. Proto každý lísteček opeřím jedním výrazem, který nemusí být studentům až tak známý. Lze se ho však dovtípit z kontextu. Např.: *I very often **skip** my breakfast. I'm **hooked on** drinking coffee.* Záměrem je pochopitelně dodat nějaký bonus navíc, podráždít jejich zvědavost, aby studenti neodešli z hodiny s pocitem *nic moc, nuda*.

Komu přijdou lístečky unylé, může věty přeskládat do formátu hry Bingo, která také nabízí nenucené, a možná ještě zábavnější stmelení nové skupiny.

Další vděčný startovací materiál jsou **jakékoliv obrázky** (bohatě stačí vystříhané z časopisů). Rozložím je na stůl a studenti si sami vyberou, který chtějí okomentovat. S ohledem na jejich pokročilost pak mohou klást další otázky a případně rozvádět jejich téma.

Samozřejmě ne každý *icebreaker* je vhodný pro jakýkoliv kurz. Záleží na velikosti skupiny a obsahovém zaměření. *True or false sheets* a obrázky se výborně hodí v miniskupinkách a individuálních kurzech obecné angličtiny. V semináři obchodní angličtiny se sedmnácti posluchači by však moc užitku nepřinesly. Zprvée, náplní kurzu jsou v tomto případě pracovní záležitosti, tudíž informace typu *nejvíc drobí u stolu manžel*

sice pobaví, je ale pochopitelně irelevantní. Zadruhé, bude-li se chtít každý vyjádřit k rodinným zvyklostem, k obchodní angličtině se ten den už nedostaneme. Ve specializovaných kurzech tedy volíme odpovídající obsahové zaměření i pro *icebreaker*. Nicméně opět je cílem zjistit, v co možná nejkratším čase, něco o druhých – a samozřejmě tak, aby to nikoho nestresovalo. Používám např. tyto jednoduché **minisheets** k doplnění (mohou být i kratší, třeba jen čtyři věty):

Ukázka č. 11 – Minisheet k doplnění: My job profile (icebreaker vhodný pro skupinový kurz obchodní angličtiny)

My job profile

Complete these sentences about yourself:

1. My name is
2. I'm a/an (+ job)
3. I work for (+ company)
4. I have been working for (company) for (how long)
5. I'm responsible for
6. What I like most about my job is

Po rozdání těchto lístečků začnou posluchači vyplňovat informace o sobě – do té míry, nakolik větám rozumějí (např. začátečník zvládne pouze první tři body). Tím se nám pomalinku odhaluje jejich jazyková úroveň, obzvláště začnou-li se někteří ozývat, že ne všemu rozumí.

„Paní Evo, jestli máte hotovo, vyměňte si lísteček s Jarkou a vy ostatní, také si prosím prohodte vyplněné profily. Z nich se nyní ještě pokuste zjistit pár informací o sobě navzájem.“ Druhý krok je tedy sdílení údajů mezi sebou – důležitá mezifáze, která dotyčným poskytne čas, aby se rozmluvili nejprve „nepozorováni“, ještě více se uvolnili a zmírnili svůj ostych. Třetí krok pak může být **dobrovolné** představení se ostatním. „**Kdo bude chtít**, může nám nyní svůj profil představit.“

O stupeň živější formu stmelení nové skupiny nabízí varianta, kdy účastníci vyplněné lístečky vhodí například do košíčku a „svou“ osobu k interpretaci si vylosují. Losování je obecně vždy napínavější a mimoto si o těch druhých více zapamatují. Nicméně, na první hodině opravdu nejde o to, aby si z ní odnesli životopisy ostatních, ale o uvolnění atmosféry.

Další zábavné aktivity jsou různé **minikvízy**, **surveys** apod. Jako nevhodná se naopak jeví jakákoliv zadání soutěžního rázu, která by mohla nahrávat dominantním jedincům ve snaze projevit se na úkor ostatních a tím hned zkraje celý kurz psychicky rozložit. Nejvhodnější *icebreaker* je nakonec ostatně nejlepší zvolit podle toho, jak se nám na první pohled jeví povaha příchozích. Zda jsou trochu jako divočáci, nebo spíše stydlíni.

Závěrem bych k možným „překážkám“ už jen dodala poznámku všeobecné povahy: na rozdíl od individuálních hodin, kde s větší jistotou víte, v jaké míře důvěrnosti si s dotyčným můžete dovolit dané téma probírat, ve skupinovém kurzu je třeba být opatrnější. Mnozí mohou mít za sebou bolestné životní zkušenosti (rozvody, vážné nemoci, finanční problémy apod.), proto i zdánlivě nevinná osobní otázka může představovat krok do prázdné díry.

- Na první hodině hraje nejdůležitější roli zahájení. První pocity z kurzu rozhodují, jak se bude spolupráce dále vyvíjet.
- Zásada číslo jedna: **Vše je dobrovolné**. Záleží pouze na studentovi, k čemu se chce vyjádřit.
- Žádné přímé dotazování a povinné odpovídání.
- Druh *ice-breaker* aktivity volíme podle zaměření a složení kurzu.

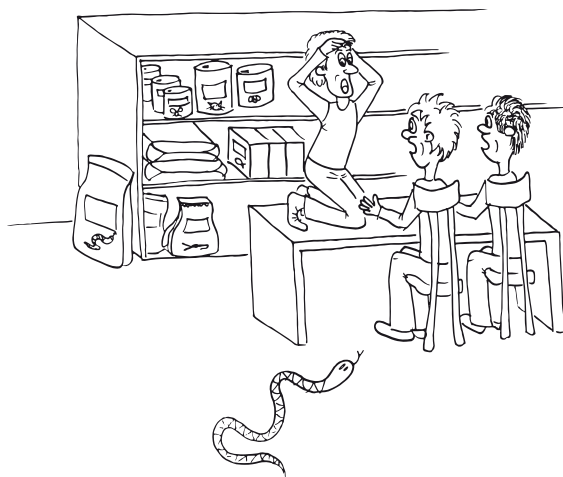
16. SUPLOVÁNÍ A DALŠÍ MOMENTY PŘEKVAPENÍ

Je jasné, že běžná pracovní náplň nás lektorů z jazykovek má průběh zcela odlišný od hodin učitelů na základních a středních školách. Zatímco

školní osnovy předepisují jednu sadu učebnic pro celý ročník, my jsme doslova otrocky příprav na různé typy kurzů, navíc s odlišnou jazykovou pokročilostí.

Taktéž běžný pracovní den nelze srovnávat. V pondělí začínáte individuálkou, ve které pán pochytává základy obchodní angličtiny, následuje konverzace pro pokročilé, po polední pauze příběhne skupina pátáků, se kterými upevňujete učivo základní školy, a pracovní den zakončí tandem chronických začátečníků. Před odchodem domů je však třeba si ještě natchystat materiály na úterní kurz odehrávající se v prostorách firmy, kam zamíříte následující den hned zrána. Ve středu je pomalu čas chystat se na páteční přípravku k FCE, které předchází dvě individuálky. Celý pátek už našťestí probíhá v učebně.

O jednotvárnosti a nudě se v této profesi mluvit nedá. V první řadě je třeba být **ohedbný a přizpůsobivý, i co se prostředí týče**. Obzvláště v komerční sféře, kdy vám není pokaždé dopřáno pracovní pohodlí v podobě prostorné učebny s věrnou tabulí. Zkrátka si sbalíte své propriety a utíkáte na kurz do firmy. „Omlouváme se, ale zasedačka je zrovna obsazená,“ je situace, ke které často dochází. Nežřídka i s dodatkem: „Pro dnešek se budete muset spokojit s archivem.“ Tam samozřejmě kromě kvalitního osvětlení postrádáte hlavně flipchart, na kterém jste zrovna dnes chtěli přiblížit zapeklitost výrazů *already, not yet, still*. Ale aspoň sedíte. No, spíš se mačkáte u rozviklaného stolečku. Ze zkušenosti nicméně mohu potvrdit, že i ve strojovně u ponku či v zásobárně krmiva pro africká zvířata se učit dá.

Různá alternativní prostředí mě vycvičila a nakonec přiměla k tomu, vytvořit si tzv. **základní arzenál** – složku s nezbytnými gramatickými přehledy a univerzálními materiály. Je to, lidově řečeno, takový můj přenosný vercajk, vhodný zejména pro výuku mimo učebnu. Jednoduše ho popadnete a běžíte do terénu. Navíc zachrání i nejednu nečekanou situaci. Například když onemocní jeden z kolegů a vy si mrknutím oka píšete do diáře kurzy nadplán. S nimi ale samozřejmě ani minutu navíc na přípravy. S touto složkou tedy ušetříte nejen čas, ale i stres z toho, nahonem něco vymýšlet. Jsou to zkrátka vděčné materiály, po kterých můžete kdykoliv sáhnout a odkráčet z kurzu se *standing ovation*.

Co obsahuje **můj základní arzenál**?

- **zásobu univerzálních lístečků k vyplnění vlastními nápady:** osobní doplňovačky, *Question sheets*, *Complete sheets* apod.
- **lístečky podněcující konverzaci:** *True or false sheets*, *Survey sheets* apod.
- **quick grammar warmers:** krátké kvízy, které udržují studentovo povědomí o gramatických zákonitostech.
- **základní gramatické přehledy:** Hodí se zejména v případě, kdy je třeba vysvětlit nové učivo v podmínkách bez vizuálních pomůcek, nebo když se vám prostě nechce již popadesáté kreslit jeden a týž přehled. Jednoduše vytáhnete potřebnou kartu z desek a už to sviští. Práce a čas ušetřeny. Gramatické přehledy mám po ruce neustále. Studenti totiž často potřebují daný jev jen připomenout. A to pak stačí zamávat jim danou kartou před očima a jsou zpět v obraze.
- **hru Bingo** (někdo ji zná pod názvem Hidden word): Zábavná aktivita hodící se právě pro nenadálé okamžiky, jako jsou suplování, nebo k vyplnění zbytku hodiny, kdy již studentům vypovídá pozornost. Mám ji připravenou ve třech jazykových úrovních. Baví jak začátečníky, tak pokročilé.
- **pár obrázků** nejen pro případ nouze nejvyšší: Bohatě stačí obrázky vystřižené z magazínů. Důležité je, aby byly rozmanité a každý si mohl vybrat dle své chuti a pokročilosti. Netřeba se bát ani obrázků kontroverznějšího charakteru – ty ocení zejména

komunikačně náročnější studenti (tetovací studio, Prague Gay Parade apod.).

Ukázka č. 12 – Quick grammar warmer: Go to the sea

GO TO THE SEA – Which sentences are correct?

- a) We like going to the sea in summer.
- b) Every summer we go to the sea.
- c) Last summer we did go to the sea.
- d) We are going to the sea this summer.
- e) We never go to the sea in summer.
- f) This summer we would like to go to the sea.
- g) Last summer we didn't go to the sea.
- i) We would like going to the sea this summer.
- j) Are you going to the sea every summer?
- k) We can't to go to the sea this summer.

Ukázka č. 13 – Bingo

Bingo

Choose a word from this table. Explain the meaning of the word to your partners for them to guess. Take turns with your partners.

onion	sock	helmet	lettuce
chameleon	wallet	tattoo	waterfall
shoe	mask	sand	zebra
policeman	ice cube	scar	wave
desert	Greece	lipstick	thief